

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. XLVII. Quando, & ex quibus verbis inducatur simplex & absolutum fidei commissum per prohibitionem alienationis, non solùm in casum alienationis, sed etiam in casum mortis: Et ex quibus dicatur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

ditoribus mariti; sed in casu proposito vxor sese obligauerat soluere certam summam marito in casum prædecessus: & sic siue maritus esset soluendo pro certâ parte dotis, siue non; pro ea parte pro qua esset soluendo, v. g. si ex mille dotis vxoris esset idoneus pro 300. scutis, augmentum verò esset 200. creditores illius anteriores haberent illos 200. hypothecatos: & liberi secundi matrimonij tantum 100. consequerentur. † Quia licet augmenti solutio dilata sit ad tempus obitus vxoris, statim tamen à die contracti matrimonij ius est quæsitum coniugibus sub conditione prædecessus: & per consequens eius creditoribus, *l. res vxoris, C. de donat. inter vir. & vxor. Fontanel. de pact. nupt. claus. 7. glos. 1. p. 1. m. 28. vbi licet de vxore loquatur, idem tamen obtinere debet in viro, argum. à correlatiuis, l. fin. C. de indit. viduit. tollend.*

- 10 Et debitum istius augmenti, quod maritus habet contra bona vxoris, quando non tractatur inter virum & vxorem; sed agitur de creditoribus mariti, qui agunt contra liberos secundi matrimonij hæredes mariti, seu contra bona secundæ vxoris; consideratur tanquam res inanimata reperta in bonis mariti, qui est eorum debitor principalis, *l. bonorum, §. final. & ibi Alciat. ff. de verb. signif. Surd. consil. 4. num. 18.*
- † Vnde licet si solus maritus ageret, opponi posset illi compensatio; tamen illud est quando creditores agunt contra hæredes vxoris debitores mariti sui debitoris. † Quia creditor non tenetur soluere debita sui debitoris: vnde si ab illo exigat, non tenetur restituere: ergo neque compensare; quia hæc duo pari passu ambulant, *l. si debitor, ff. qui potiores in pign. hab. & ita dicit Rot. decis. 703. n. 2. part. 3. recent. quam sequitur par. 7. recent. decis. 177. num. 8.*
- 13 Nec eadem est ratio hæredis grauari: quia is de tractiones capit aduersus substitutum, nec agitur de interesse tertij; at nos non negamus, si agatur inter ipsum maritum, & hæredes vxoris, compensationem opponi posse; secus si de præiudicio creditorum, vt mox dictum est.

CAPVT XLVII.

Quando, & ex quibus verbis inducatur simplex & absolutum fideicommissum per prohibitionem alienationis, non solum in casum alienationis, sed etiam in casum mortis. Et ex quibus dicatur prohibita alienatio, tam inter vivos, quam ex ultima voluntate. Et utrum eadem res possit deberi ex duobus fideicommissis, ab eodem testamento provenientibus. Vtrum sub prohibitione alienandi extra familiam, fœminæ contineantur. Masculum ex fœmina non esse de familia, & cognomine. Et ultimum vocatum de bonis fideicommissis liberè disponere posse.

SVMMARIVM.

- 1 Ex prohibitione alienandi extra familiam facta per viam principalis dispositionis, oritur fideicommissum graduale, & absolutum.
- 2 Dicitio sed, tanquam aduersatiua, non habet vim illationis; sed potius principalis dispositionis.

- 3 Dictiones geminatae, semper & perpetuò, multum conferunt ad inferendum perpetuum, & graduale fideicommissum.
- 4 Explicatur text. in l. pater, §. filium, ff. de legat. 3.
- 5 Dicitio vendi, & alienari, vtrum etiam dispositiōem testamentariam comprehendat.
- 6 Si testator mandet bona perpetuò conseruari in familia, censetur prohibita alienatio, etiam per viam vltima voluntatis.
- 7 Maxime si dixeris, se nolle ea alienari aliquo modo.
- 8 Verba remaneant, & remanere debeant, denotant successivam vocationem.
- 9 Si prohibeatur alienatio per viam testamenti, censetur inductum fideicommissum absolutum in casum mortis.
- 10 Alienationis prohibitio relata ad institutos & substitutos, non egreditur illorum personas.
- 11 Prohibitio alienationis relata ad institutos & substitutos, non completitur filios in conditione positos.
- 12 Si tamen testator adiecerit verba generalia denotantia intentionem conseruandi bona in familia, prohibitio vltius progreditur, & ad sequentes gradus extenditur.
- 13 Explicatur varia doctrina circa effectum prohibitionis alienationis, veluti Seraph. decis. 883. & in recent. decis. 300. part. 1. Fusar. q. 683. num. 20. & consil. 17. necnon Menoch. consil. 900. n. 7. & alij DD. de hac materia tractantes, num. 13. 14. 15. 16. & 17.
- 18 Præcedente fideicommissio vniuersali, inutile est particulare, ex sententia quorundam Doctorum. Sed contrarium verius est, n. 19.
- 20 Fideicommissum vniuersale non destruit particulare certos casus vel personas respiciens, nec è contrà; sed vtrumque effectus suos producit in casu.
- 21 Fœmina continetur sub fideicommissio familia relicta.
- 22 Hoc procedit sine dubio quando fœmina extinctis omnibus masculis superstes remansit.
- 23 Multò magis si fœmina non sit nupta.
- 24 Idem si respectus habitus fuerit ad nomen absque mentione armorum.
- 25 Fœmina vltima superstes de familia potest liberè disponere de bonis familia relicta.
- 26 Testator relinquens familia, intelligi debet de effectiua, id est, descendentibus suis.
- 27 Masculi descendentes ex fœmina, non sunt de familia, nec de cognomine.

Testator pluribus masculis hæredibus institutis, & inuicem substitutis sine liberis decedentibus, filias suas substituit, & illas similiter inuicem substituit: subiungens postea, quod voluit & ordinauit quod bona quæ habet, & tempore sui obitus habebit in loco & territorio loci N. non possint per dictos hæredes, ita institutos, quam substitutos, casu substitutionis adueniente, aliquo modo vendi & alienari, sed semper & perpetuò remaneant & remanere debeant in familia, & cognomine ipsius testatoris.

Mortuis omnibus masculis, supervixit Petrus, qui tempore sui obitus reliquit filium suum Emericum, & eius sororem Catharinam tunc viduam, quæ fratre mortuo sola ex familia supererat, & bona dicti loci & territorij N. sibi adjudicari postulabat.

Dubitatum fuit primò, vtrum ex illa prohibitione alienationis fuerit inductum simplex & absolutum fideicommissum in casum mortis.

Secundò,

Secundum, utrum dicta femina superstes, sit de vocatis in dicto fideicommissio.

Tertio, utrum femina illa possit de dictis bonis ad libitum disponere.

1 In prima quaestione conclusum fuit pro simplici & absoluto fideicommissio, quia testator non per viam illationis, sed per viam dispositionis principalis alienationem prohibuit, & perpetuò in familia remanere debere mandavit, ex quo resultat fideicommissum graduale, per quod unus alteri gradatim restituere gravatur, ex notatis per Roland. *conf. 23. n. 21. lib. 4.* ubi dicit hanc esse communem opinionem, quia expressa dispositio testatoris, quæ uti lex servanda est, tendit ad simplex fideicommissum per mortem. Peregr. *conf. 45. num. 3. lib. 3. & num. 6.* ubi dicit hoc casu nullam esse controversiam inter Scribentes: & in tract. de fideic. art. 14. num. 13. Rot. *divers. decis. 561. num. 1. part. 1.* Fufar. de *substit. g. 688. n. 30.* Idemque communiter receptum testatur Odd. de *prohib. alien. quæst. 11. num. 46.*

2 Illa autem verba, *sed semper, & perpetuò remaneant*, inducunt principalem dispositionem, quia dictio *sed*, adverbatur præcedentibus, tam in jure, quam in facto; ita ut diversum casum, & diversum jus importet, ut tradit Sanch. de *matr. lib. 6. disp. 22. num. 18.* Castill. *lib. 2. controvers. cap. 4. num. 95.* ergo necesse est, ut in ultima illa clausula continetur nova dispositio, tam in jure, quam in facto, diversa à præcedenti prohibitione alienationis contenta in priori clausula.

Et licet non fuerit adjectum verbum *voluit*, post verbum *sed*; tamen tacite subintelligitur, ut tenuit Rot. *divers. decis. 121. n. 2. par. 2.*

Vnde in simili casu, dum testator dixit, *Nolo bona mea alienari, sed volo permanere in familia*; fideicommissum simplex, & absolutum ortui voluit Odd. de *prohib. alien. dicta quæst. 11. n. 49. & num. 236. & 238.* Peregr. de *fideic. art. 14. num. 33.* Marta de *success. legal. part. 4. quæst. 21. art. 8. num. 60.* Menoch. post quinque Clarissimos Iuriconsultos *conf. 1029. num. 1.* Curt. Iun. *conf. 145. num. 10. versic. indagandum est igitur.* Ruynus *conf. 173. num. 9. lib. 2.* Decius *conf. 399.* & pro hac opinione 28. Doctores allegantur per Menoch. *dict. conf. 119.*

3 Accedit dictio illa, *semper & perpetuò remaneant*; non enim potest fieri perpetua prohibitio, nisi adesset perpetuum fideicommissum in familia. Rot. *decis. 231. num. 4. part. 2. recent.* Castill. *lib. 2. controvers. cap. 22. num. 90. & 91.* Roland. *dict. conf. 23. n. 18. 19. & 20. lib. 4.* Rot. *divers. decis. 121. num. 4.* Peregr. *d. art. 14. num. 45.* Odd. *dict. quæst. 11. num. 239. & 242.* Peregr. *conf. 62. num. 21. lib. 1. & conf. 49. num. 7. volum. 3. & conf. 71. num. 7. volum. 6.* Grass. in *fideicommiss. g. 5. num. 8.*

4 Neque obstat text. in *l. pater, §. filium, de legat. 3.* ubi testator dixerat, veto ædificium meum de nomine meo exire, sed ad vernas meos, quos hoc testamento nominavi, pertinere volo; & tamen ibi solum inducitur fideicommissum in casum contraventionis, & in casum mortis; quem text. ad hoc expendit Peregr. *dict. art. 14. num. 18.*

Quia in casu de quo agitur, magis præcisa & prægnantia erant verba testatoris, aderat enim prohibitio geminata verbis prægnantibus & perpetuitatem denotantibus expressa, in favorem familie & cognominis, quæ non concurrebant in casu illius legis.

Præterea textus ille, si bene perpendatur, non infert in suo casu solum fideicommissum, in casum alienationis; cum non loquatur taxativè, neque includat casum mortis. Menoch. *conf. 197. n. 30.*

Tom. I. Pars I I.

Non obstant etiam illa verba, *vendi & alienari*, quæ videntur restringere prohibitionem ad alienationem inter vivos; ita ut bona illa potuerint alienari per viam ultimæ voluntatis.

Quia Respondetur, quod licet nomen venditionis denotet alienationem inter vivos; tamen nomen generale alienationis comprehendit quamcunque alienationem, etiam per viam ultimæ voluntatis, *l. alienationis verbum, ff. de verb. signif. l. fin. C. de reb. alien. non alienand.* ut optimè notat Anguissol. *conf. 191. num. 22. vol. 1.* Menoch. *conf. 1029. n. 4.* Ozasc. *decis. 50. num. 10.*

Sed quia hæc solutio habet contradictores, ut testatur Fufar. de *substit. g. 12. n. 5.* Ideo alia, & securior responsio est: Quod cum testator voluerit, bona perpetuò remanere in suo cognomine, & familia ipsius testatoris, censetur prohibita etiam alienatio per viam ultimæ voluntatis, ut probat Fufar. *dict. g. 712. num. 34. & 35.* Quia eadem prohibitionis ratio militat in hæredis institutione, quæ in alienatione inter vivos, ut *ibidem* notat Fufar. cum DD. per eum citatis.

Et supradicta omni difficultate carent, stantibus 7 verbis prægnantibus in dicto testamento contentis, *noluit aliquo modo alienari*; quia hæc universalis negativa comprehendit alienationis prohibitionem, etiam per viam successionis ab intestato. Peregr. *conf. 45. num. 9. lib. 3.* Menoch. *dict. conf. 1029. n. 5.* Rot. *decis. 10. n. 5. & decis. 11. n. 2. p. 2. recent.*

Item adiunt verba illa, *remaneat, & remanere debeant*, quæ denotant successivam vocationem. Menoch. *conf. 1166. n. 19.* Item *semper & perpetuò*, quam geminationem & inculcationem verborum confideravit etiam Odd. de *prohib. alien. g. 11. n. 230.* Menoch. *conf. 1032. n. 11.*

Et supradicta multò fortius procedunt ex eo, quod testator in sequenti articulo sui testamenti disposuerat, quod casu quo hæredes sui, vel substituti vellent alienare aliquid de bonis ipsius testatoris, tali casu instituti, & substituti, & proximiores de familia semper omnibus emere volentibus præferantur, præterquam in bonis dicti loci N. quæ ut supra, alienari non potuerunt.

Ex quibus clarè constat, quod testator voluit hæreditatem suam conservare inter proximiores, & illis dare jus prælationis in casibus, in quibus fideicommissum non impedit alienationes, veluti pro dotibus, & similibus; sed quoad bona illius loci, noluit ea alienari, nequidem in proximiores, etiam ex causa necessaria. Imò dispositio illa, quod proximiores possint pretium offerre, ostendit posteriorem hanc clausulam intelligendam esse de alienatione inter vivos, ex *Surd. decis. 124. num. 14.* & patet ex illis verbis, *semper præferantur, & præferri debeant cuilibet emere volenti, offerendo simile pretium quo dicta bona venderentur, omni fraude cessante*; & declarat Ozasc. *decis. 50. n. 10.*

† Sed quoad bona illius loci, prohibuit quamcunque alienationem inter vivos, vel etiam ex ultima voluntate, etiam ex causa necessaria: & sic inductum fuit fideicommissum successivum in casum mortis, quod oritur ex sola prohibitione alienationis per testamentum. Rot. *divers. decis. 322. n. 1. part. 1.* Cum ad inducendum simplex & absolutum fideicommissum, sufficiant conjecturæ. Rot. in *recent. decis. 231. n. 4. p. 2.* Seraph. *decis. 1273. n. 1. & 4.*

Neque facit in contrarium decisio *Surd. 85. & Seraph. 482. repetita decis. divers. 649. part. 1. & decis. 473. n. 3. par. 4. divers.* ubi dicitur, quod prohibitio alienationis relata ad institutos & substitutos, non egreditur eorum personas, ejusdemque sententiæ fuit Fufar. *conf. 57.*

confil. 57. num. 18. & confilio 17. num. 143. 144. & 145. & confil. 9. num. 42. & 45. Rot. decis. 316. num. 6. part. 1. recent.

11 Ita ut tali casu non censetur facta prohibitio filiis in conditione positis. Rot. decis. 649. n. 1. & apud Seraph. decis. 482. n. 2.

12 Quia supradicta procedunt, nisi testator postea adjunxerit verba generalia, ex quibus constet eum voluisse bona conservare in familia, prout in casu proposito. Fular. decis. conf. 49. n. 29. quæ non concurrant in decisionibus in contrarium allegatis.

Nam in *Faventina Fideicommissi de Passis, coram Pamphilio*, inserta apud Peregr. decis. 134. n. 6. & decis. 473. p. 4. diversorum, testator dumtaxat fecerat substitutionem pupillarem, & adjecerat prohibitionem dependentem à principali substitutione, per modum illationis, non per viam principalis dispositionis.

13 In decisione verò *Fanenfi Bonorum, coram Seraphino*, relata apud Peregr. decis. 134. numero 30. & inter decis. Seraph. 883. similiter prohibitio fuerat facta per modum illationis, consequentivè ad præcedens fideicommissum: ideo ad illius terminos restringenda. Præterea ibi agebatur de hærede fiduciario, unde nil mirum si ad ejus personam restricta erat prohibitio, ne ipse sub prætextu fiduciæ, quam erga illum testator habebat, bona alienare posset.

14 In decisione *Bononiensi de Lambertinis*, de qua Peregr. num. 9. decis. 134. quæ etiam est in recent. decis. 300. part. 1. potius confirmatur decisio nostra: si quidem negotio exactè discusso, & sequenti decisione pro existentia fideicommissi, vigore prohibitionis alienationis, quæ est decis. 193. part. 1. recent. Deinde Rota decis. 300. eadem part. 1. recedendo à decis. declaravit nullum adesse fideicommissum, quia verba prohibitiva fuerunt appposita dumtaxat per modum illationis, per hæc verba: *Quoniam volo, &c.* Sed quando prohibitio facta fuit principaliter, & non consequentivè, semper Rota tenuit pro fideicommissi absoluto, ut decis. 221. part. 2. divers. & decis. 300. n. 22. vers. unde videtur, par. 1. recent. ubi loquitur de clausula illa, sed remaneant, &c.

15 Neque applicari possunt casui proposito doctrinæ Fular. quest. 683. num. 20. in 6. casu, necnon in 4. casu, num. 13. Menoch. confil. 900. num. 17. cum DD. ibi citatis.

Quia patet, quod in illis casibus præcedebat fideicommissum; deinde sequebatur prohibitio alienationis relativa ad præcedentem substitutionem: & sic per modum illationis, non autem principalis dispositionis: & sic adaptari potius potest casus tertius Fularii, de quo num. 12. & casus quintus Menochii decis. conf. 900. n. 18.

16 Similiter Fular. conf. 17. & aliis in locis loquitur de prohibitionem illativa, & consequitiva.

17 Quod autem dicitur ex Seraph. decis. 482. filiis in conditione positis alienationis prohibitionem fieri non posse, verum est, nisi filii in conditione positi essent tacite vocati ex conjecturis, ut notat Fular. conf. 114. n. 24. ubi dictam decisionem ita intelligendam esse existimat.

18 Denique non obstat si dicatur, præcedente fideicommissi universalis, inutile esse fideicommissum particulare super re certa factum, ex Ludovici. decis. 433. num. 19. Gabriel. conf. 132. num. 68. libro 1. Honded. conf. 78. num. 47. volum. 1. Fular. de substit. quest. 688. num. 101.

19 Quia contrarium verius est, stantibus verbis prægnantibus & geminatis in fideicommissi particulari appositis, prout in simili notavit Peregrin. confil. 45.

n. 21. 22. & 23. vol. 1. Rimin. Iun. conf. 20. n. 18. vol. 1. Fular. de substit. q. 683. n. 28.

Præterea non est inconveniens, unam eandemque rem deberi ex duobus fideicommissis, quorum alterum sit universale, alterum verò particulare, circa certam rei alienationem in uno eodemque testamento appositum; ita ut quoad effectus procedentes ex legis prohibitionem, sit locus fideicommissi quoad personas dumtaxat in universali substitutione comprehensas, & specificatas; sed quoad effectus procedentes ex prohibitionem hominis, tunc illa specialis prohibitio quoad personas in ea contentas, prævaleat in casibus ac personis in eadem comprehensis: & sic utraque dispositio sortiatur effectum, quælibet in suo casu, ut notavit Odd. in decis. irat. de fideic. ex prohib. alienat. resultant. q. 14. n. 130. 131. & 155. & 160. Bertaz. confil. civil. 6. n. 28. & seq. lib. 1.

Posito ergo, quod fideicommissum universale exspiraverit per obitum Petri cum liberis; semper tamen remanet fideicommissum particulare ex prohibitionem alienationis resultans; quod extenditur ad Catherinam, quæ tanquam de nomine & familia existens, vocata reperitur ad dictum fideicommissum particulare certorum bonorum in eodem testamento contentum.

In secunda questione non est difficilis resolutio: quia femina sine dubio sub nomine familie comprehenditur, l. voluntas, Cod. de fideicom. l. final. Cod. de verb. signific. l. pronuntiatio, § familia. ff. eod. tit. & textus est magis expressus in Authent. de restit. fideicom. ubi quod prohibitus alienare, quia testator volebat bona permanere, & perpetuari in sua familia, & nunquam egredi de suo nomine, potest heredem instituire propriam matrem. Fular. confilio 143. num. 20. & 32. ubi ampliat etiam si testator usus fuisset verbo perpetuitatis, & filia esset nupta. Quod magis procedit quando sola femina superstes est omnibus masculis prædefunctis; tunc enim fatentur DD. absque dubio talem feminam admitti ad fideicommissum favore familie relicta; quamvis testator habuisset rationem agnationis. Fular. de substit. quest. 352. num. 12. Peregr. de fideicom. art. 25. num. 43. & conf. 8. num. 2. & sequentibus, volum. 58. Odd. de prohib. alien. quest. 9. num. 58. etiam si mulier esset nupta in aliena familia. Peregr. conf. 42. num. 10. volum. 5. Multo magis si sit vidua & innupta, & per consequens extra familiam mariti. Ludovici. decis. 464. num. 7. repetita in recent. part. 2. decis. 282. præsertim cum non fuerit adjectum onus deferendi arma testatoris, sed solum habitus respectus ad cognomen, & familiam; quo casu non censetur habita ratio agnationis. Odd. decis. quest. 9. num. 15 iuncto num. 58. Giurb. decis. 32. num. 27. & 28. Peregrin. confilio 70. numero 22. volumine 3.

Ad tertiam questionem Respondetur, feminam illam de bonis fideicommissi liberè promissis disponere, quia erat ultima ex vocatis, nec post eam aderat aliquis de cognomine & familia testatoris; juxta textum in l. cum pater, §. liberis, & l. qui solidum, §. penult. & ibi DD. de legat. 2. & in Authent. de restit. fideicom. §. nos igitur. Peregr. de fideicom. art. 52. numero 2. & articulo 14. numero 49. Castill. libro 2. controvers. cap. 11. num. 45. Bellon. Iun. confilio 1. num. 18. & 19. Gratian. discept. capite 930. numero 40. Mart. de success. questione 23. articulo 4. numero 21. parte 4. Senlerat enim testator de familia efectiva, non contentiva; id est de descenditibus, non de collateralibus, propter illa verba, de cognomine & familia ipsius testatoris. Peregr. decis. 134. numero 6. & confilio 57. numero 9. volum. 5. Excludi quoque erant masculu

masculi descendentes ex illa femina, qui non erant de cognomine, tum ex communi usu loquendi, qui attendendus est, ex Fufar. *quæst.* 352. num. 18. tum etiam de iure. Rot. *decis.* 203. num. 7. part. 2. recen. Mart. *conf.* 60. num. 13. & 14. neque descendentes ex familia dicuntur de domo. Intrigliol. *de subsist. centur.* 3. *quæst.* 83. num. 13. Menoch. *lib.* 4. *presumpt.* 88. numero 12. & in propriis terminis Mant. *de coniect.* lib. 8. tit. 12. num. 8. Odd. *de prohib. alienat. quæst.* 9. num. 35. Peregrin. *de fideicom. art.* 14. num. 38. & expressè *conf.* 31. num. 8. lib. 4. Gabriel *conf.* 112. n. 6. lib. 2. Ozal. *decis.* 127. in fin. num. 9. ubi fuit iudicatum, quod femina, tanquam existens de cognomine & de familia, admittitur ad talia fideicommissa; non autem ejus liberi, qui sunt de alia familia, & alio cognomine.

Et ex his conclusum fuit, feminam ad dictum fideicommissum admitti quidem, deficientibus masculis, ex voluntate testatoris; sed fideicommissum in eius persona expirasse, & ideo illam de præfatis bonis ad libitum disponere posse.

CAPVT XLVIII.

De aquis & aquarum decursibus; an & quomodo dominus prædii, per quod aqua defluit, de ea disponere possit. Domini prædiorum inferiorum, qua ratione jus ducendi aquam præscribere possint? Et ex quibus quis dicatur usus tuius aqua jure familiaritatis, vel servitutis. Temporis antiquitas, & publica utilitas quid operetur in materia derivationis aquarum. De concessione aquæ pluribus facta. Et de constructione molendini. De aqua turbida ad impinguanda prædia. De deductione aquæ per vias publicas, & de ponticellis. De clausula *Cum aquis, & aquarum decursibus*. De fossis, & excavationibus. De remediis possessorii pro aquis, & aquarum decursibus introductis: Et quod illis non obstantibus liceat pro illis intentare remedium summarii possessorii. In quibus casibus necessaria sit tituli productione, super possessorio aquarum. Possessio quando privativè, vel cumulativè pro aquis adjudicanda. Præscriptio juris irrigandi, vel juris ducendi aquam, quod tempus, & quas probationes requirat: Et alia multa circa materiam aquarum, & derivationis ipsarum.

SVMMARIVM.

- 1 Quando aqua fundum alicujus est ingressa, ipse efficitur dominus aquæ, & de ea ad libitum disponere potest.
- 2 Hoc procedit, si aqua deducatur ex flumine publico, si ex prædio, aut loco privato.
- 3 Aqueus qui fit ad latum fluminis publici, privatus est, non publicus.
- 4 Aqua ad flumen publicum reversa, efficitur publica per commixtionem.

Tom. I. Pars II.

- 5 Nemo jus aqua ducende præscribere potest, nisi doceat se illa usum fuisse jure servitutis, non autem jure familiaritatis.
- 6 Aqua possessio non procedit, nisi scientia adversarii probetur.
- 7 Scientia colonorum in materia ductus aquæ, non præjudicat domino.
- 8 Jure servitutis aquam possidere dicitur, qui illam deducit opere manu facto; si tale opus factum fuerit in prædio illius contra quem prætenditur possessio.
- 9 In materia aquarum attendenda est consuetudo, & temporis antiquitas. Intelligit ut n. 10. ut procedat, quando inferior præscripsit jus aqua ducende.
- 10 Quando agitur de publica utilitate, non potest impediri aquarum derivatio.
- 11 Concessio aqua facta à Principe, intelligitur sine præjudicio jurium tertii. Intelligit ut num. 132 quando jus tertio est quasi ante concessionem.
- 12 Si aqua duobus sufficere potest, prima concessio non impedit, quin aqua alteri etiam concedatur.
- 13 Aqua dicitur sufficere duobus, quando illius usus dividi potest per tempora.
- 14 Quamvis aqua duobus sufficere possit; si tamen ex resignatione fiat præjudicium molendino superiori, non subsistit secunda concessio.
- 15 Aquam turbidam ad impinguanda prædia, nemo accipere prohibetur.
- 16 Concessio aqua generaliter facta, intelligenda est de ea, quæ superest, deducto usu publico.
- 17 Concessio aquæ per Principem facta, nulla est, si ex ea oriatur publicum incommodum.
- 18 Aqua ad publicos fontes destinata, non potest pro hortorum deliciis per meatus subterraneos divertere.
- 19 Aquam nemo per vias publicas sine speciali Principis licentia deducere potest.
- 20 Via publica sunt de Regalibus.
- 21 Ponticellus super via publica sine Principis licentia fieri nequit.
- 22 Clausula, cum aquis, & aquarum decursibus, in investitura quid operetur.
- 23 Excavationes in proprio facere licet, dummodo non ad emulationem.
- 24 Opus in proprio facere licet, quamvis vicino noceat.
- 25 Aquam ad meum prædium cuniculo, vel fovea deducere possum.
- 26 Venas aquæ in suo prædio quilibet incidere potest.
- 27 Puteum in meo possum aperire, licet puteus vicini exarescat.
- 28 Solutum aqua cursum possum impedire per opus factum in meo prædio, si nulla servitus sit constituta.
- 29 Qui est dominus fundi, est quoque dominus aquæ.
- 30 Pro aquis, & fontibus dantur interdicta possessoria.
- 31 Pro aquis datur interdictum de aqua quotidiana & æstiva.
- 32 Quod interdictum admixtam habet causam proprietatis; ideo appellationem admittit, licet quidam id non admittant.
- 33 Interdictum de corvialibus requirit tituli productionem.